

ISSN 2523-4536

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Серія
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Випуск 3 (54)
2017

Засновано 2001 року
Видання виходить 4 рази на рік

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43

Редакційна колегія

Курко М. Н., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.,
Бойченко Е. Б., д-р екон. наук, доц.,
Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф.,
Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф.,
Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф.,
Пила В. І., д-р екон. наук, проф.,
Радзієвський О. І., д-р екон. наук, ст. наук. співроб.,
Романова Л. В., д-р екон. наук, проф.,
Сафонова В. Є., д-р екон. наук, доц.,
Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф.,
Швець В. Я., д-р екон. наук, проф.,
Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 14 від 20 грудня 2017 р.)

Видання індексується Google Scholar

Наукові праці МАУП. — Серія : Економічні науки. — 2017. — Вип. 3 (54) / [редкол.: М. Н. Курко (голов. ред.) та ін.]. — Київ : МАУП, ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. — 94 с.: іл. — Бібліогр. у кінці ст. — Виходить 4 рази на рік.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” (Серія “Економічні науки”) за наказом Міністерства освіти і науки України визнано як фахове видання з економічних наук (дата включення 21.11.13).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2017

ЗМІСТ

Відомості про авторів	4
Дацій Н. В., Савченко О. Ф. <i>Еколого-економічний аналіз стану довкілля в Україні</i>	5
Дікарев О. І., Степанов О. П. <i>Алмазопроводи як модель глобальних мереж добавленої вартості</i>	16
Кальянов А. В. <i>Економічні наслідки погіршення здоров'я робітників у сфері охорони праці</i>	28
Баєв В. В. <i>Медичний туризм як інструмент психологічної реабілітації учасників АТО України</i>	33
Загородня А. А. <i>Компоненти професійної підготовки фахівців економічної галузі у вищих навчальних закладах України та Республіки Польща</i>	40
Каліна І. І. <i>Перспективи стійкості функціонування та розвитку машинобудівної галузі в Україні</i>	46
Скиба Г. І., Цімошинська О. В. <i>Професійна підготовка та підвищення кваліфікації облікових працівників як важливий чинник їх фізичного та психічного пристосування до вимог сучасної глобалізованої економіки та впливу кризових явищ</i>	54
Маценко Є. В. <i>Економічні фактори сучасних глобалізаційних процесів як домінанта світової інтеграції</i>	63
Прокопенко Ю. О. <i>Діагностування умов і можливостей розвитку інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції</i>	69
Стасюк С. В. <i>Правова природа та сутність оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні</i>	84

Ю. О. ПРОКОПЕНКО

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ДІАГНОСТУВАННЯ УМОВ І МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Наукові праці МАУП. Серія Економічні науки, 2017, вип. 54(3), с. 69–83

Можливість, тривалість та конкретні шляхи структурної перебудови економіки за інноваційною моделлю розвитку визначаються рівнем інвестиційного забезпечення. Важливим завданням уряду України має стати створення умов, що сприятимуть розвитку та привабливості інноваційної діяльності. Конструктивному вирішенню завдання може сприяти застосування методології оцінювання, що принципово відмінна від колишньої практики вирішення подібних задач спробою побудови можливих сценаріїв розвитку тих чи інших явищ у майбутньому. Такими є оцінка інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств та діагностика стратегічних прогнозів його зміни в середньо- і довгостроковій перспективі за методологією передбачення — сценарного планування методом “конуса правдоподібності”.

Економічна ситуація, що нині склалась у країні, є вкрай важкою. Не є таємницею, що Україна — єдина серед європейських країн, яка застрягла у міжкризовому просторі. Після глобальної кризи 2008–2009 рр. більшості країнам вдалося відновити позитивну економічну динаміку, Україна ж сьогодні знову зазнає кризових проявів [8]. Найдієвішим серед пріоритетних напрямів виходу з кризи є структурна перебудова економіки і масштабна системна модернізація виробництва відповідно до сучасних вимог науково-технічного прогресу та постіндустріального розвитку [5].

Можливість, тривалість та конкретні шляхи структурної перебудови економіки за інноваційною моделлю розвитку визначаються рівнем інвестиційного забезпечення. Уряд України визнає цей факт, проте дієвої підтримки інноваційної діяльності з боку держави дотепер не спостерігається. Тож важливим завданням уряду країни має стати не просто декларативне визнання факту потреби повноцінного інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, а й створення умов, що сприятимуть її розвитку та привабливості

для переважної більшості суб'єктів ринку і насамперед для підприємств галузі машинобудування — однієї з найбільш важливих, потужних і перспективних галузей промисловості, що забезпечує комплексну механізацію, автоматизацію та роботизацію трудомістких процесів виробництва шляхом впровадження досягнень науково-технічного прогресу і вдосконалення передусім техніки та технологій.

Трансформаційні процеси, які нині спостерігаються в економіці, спонукають науковців до вивчення змісту та основних характеристик інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств машинобудування, оскільки саме інноваційна складова відображає в цілому ефективність галузі, визначає обсяги інвестиційних надходжень на реалізацію інноваційних проєктів та баланс інтересів держави, інноваційно-активних підприємств, а також інвесторів. Питанням інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності приділяли увагу такі науковці: О. І. Амоша, Л. Л. Антонюк, В. М. Геєць, М. З. Згуровський, А. В. Перетятко, К. В. Сіренко та ін. Проте, незважаючи на великий спектр наукових досліджень із зазначеної проблематики, дотепер залишаються невирішеними питання створення інвестиційного середовища, яке б сприяло формуванню належного інвестиційного забезпечення інноваційних проєктів машинобудівних підприємств. У зв'язку із цим подальші дослідження проблематики забезпечення та регулювання інвестицій в інноваційну діяльність підприємств машинобудівної галузі є важливим завданням, що потребує спеціального наукового аналізу та діагностики стратегічних прогнозів зміни ситуації інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств в середньо- та довгостроковій перспективі.

Оцінимо інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств та проведемо діагностику стратегічних прогнозів його зміни в середньо- і довгостроковій перспективі за методологією передбачення — сценарного планування методом “конуса правдоподібності”, яка принципово відмінна від колишньої практики вирішення подібних задач спробою побудови можливих сценаріїв розвитку тих чи інших явищ у майбутньому.

Наразі Україна перебуває на етапі формування власної політики інноваційного розвитку і за даними Європейського інноваційного табло відноситься до групи країн “інноватор, що формується” (рис. 1).

Належність України до групи країн “інноватор, що формується” стала наслідком впливу цілої низки організаційних, фінансових та правових перешкод, серед яких найвагоміше місце займає криза інвестиційного забезпечення — явище, за якого валовий приплив фінансових ресурсів на розвиток інновацій (що є запорукою економічного зростання) набуває критичного значення. Так, загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств у 2015 р. становив 13813,7 млн грн, або 0,7% ВВП (рис. 2), при визнаному у світі оптимальному рівні для країн, які є успішними у цьому відношенні, 2,0–2,5 % ВВП [1, 133].

Фундаментом кризи інвестиційного забезпечення стали “переддефолтні” ризики інвесторів і втрата їх довіри до України внаслідок високої корупції



Рис. 1. Загальний індекс інноваційного розвитку країн ЄС, України та можливих конкурентів у 2015 р.

Джерело: [7]

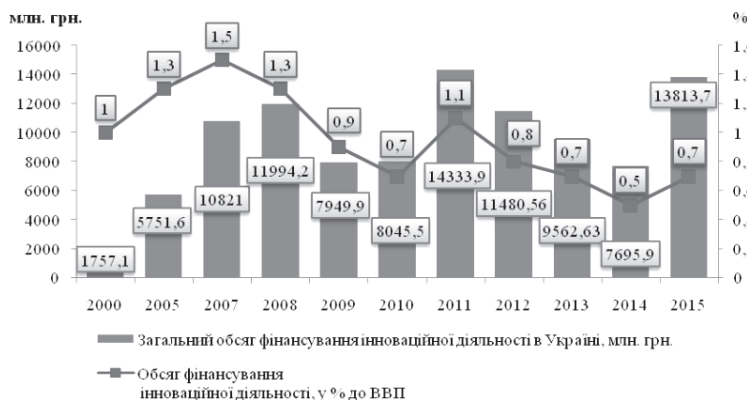


Рис. 2. Динаміка основних показників фінансування інноваційної діяльності в Україні протягом 2000–2015 рр.

Джерело: [7]

та тінізації економіки, слабкої фінансової дисципліни, надмірного боргового навантаження країни, низького рівня її технологічного укладу тощо.

Своєчасне виявлення назрілих проблем, причин їх виникнення, а також визначення шляхів подолання значною мірою залежать від розуміння майбутнього, яке не можна інтерпретувати, як звичайне продовження минулого, тому що це майбутнє набуватиме принципово інших форм і структур. Адже виклики та загрози, що виникають у сучасному суспільстві, зумовлюють необхідність передбачення за універсальною методологією, відомою як сценарне планування [2, 11].

Сценарне планування — сполучення сценарного аналізу та стратегічного планування [2, 8].

Метою сценарного планування інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі є побудова сценаріїв можливого розвитку, зокрема на середньостроковому і довгостроковому часових горизонтах (див. рис. 3).

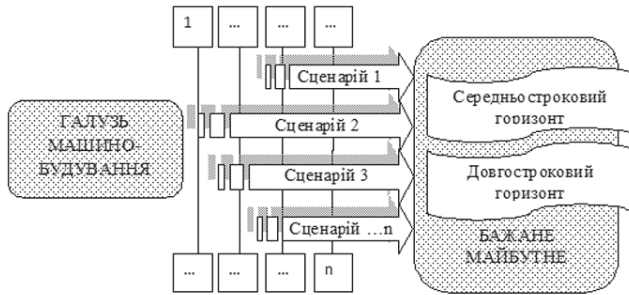


Рис. 3. Передбачення змін інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі на середньостроковому і довгостроковому часових горизонтах

Джерело: [3]

Сценарне планування практично являє собою результати досліджень зміни об'єкта дослідження за певних подій, тобто, по суті, є засобом ідентифікації (раннього попередження) показників, які сигналізують про перехід об'єкта дослідження до певного стану в майбутньому. Зазвичай набір розроблених сценаріїв становить різні можливі варіанти майбутнього, пов'язані з різними тенденціями та подіями.

З метою уникнення попадання в “пастку трьох сценаріїв”, таких як: “статус-кво сценарій”, “ідеальний сценарій” і “найгірший сценарій”, важливо вивчити спектр правдоподібних передбачень [4]. Отже, для побудови сценаріїв можливого розвитку інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі в середньо- та довгостроковій перспективі вважаємо доцільним скористатись методом сценарного планування “конуса правдоподібності”, сутність якого характеризується моделлю лінійки сценарію (рис. 4).

Метод сценарного планування “конуса правдоподібності” відносно простий у застосуванні — визначаються ключові драйвери, здійснюється коригування припущень і на цьому каркасі будуються сценарії, тобто для побудови кожного зі сценаріїв необхідно кілька кроків для генерування кінцевого стану об'єкта дослідження (рис. 5).

Зупинимось на розгляді кожного із зазначених кроків, зображених на рис. 5.

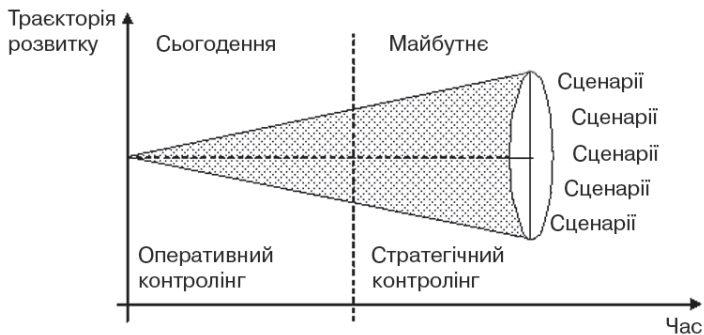


Рис. 4. Модель лінійки сценарію

Джерело: [2, 14]

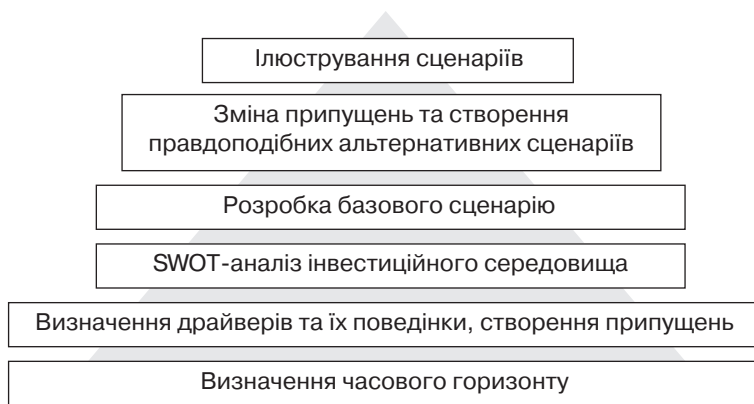


Рис. 5. Послідовність сценарного планування інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі за методом “конуса правдоподібності”

Джерело: [2, 21]

Визначення часового горизонту. Середньостроковим часовим горизонтом при сценарному плануванні інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі доцільно визнати період до 2020 р. і довгостроковим — до 2030 р.

Визначення драйверів та їхньої поведінки, створення припущень. Визначальним драйвером варто обрати кластер підприємств машинобудування — однієї з найбільш важливих, потужних і перспективних галузей промисловості, що забезпечує комплексну механізацію, автоматизацію та роботизацію трудомістких процесів виробництва шляхом впровадження досягнень науково-технічного прогресу і вдосконалення насамперед техніки та технологій.

SWOT-аналіз інвестиційного середовища, безперечно, має ґрунтуватись на результатах досліджень “Форсайту економіки України – 2015” і “Форсайту та побудови стратегії соціально-економічного розвитку України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах”. Сильні та слабкі сторони, можливості та загрози змін розвитку економіки України і, відповідно, змін інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі оцінено таким чином (табл. 1).

Таблиця 1

SWOT-аналіз розвитку економіки України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах

Позначення	Показник	Рік	
		2020	2030
1	2	3	4
<i>Сильні сторони</i>			
THE.S1	Наявність потужних національних науково-виробничих структур машинобудівного комплексу	4	5

1	2	3	4
THE.S2	Рівень конкурентоспроможних конструкторських розробок та дослідних зразків виробів світового рівня	3	4
THE.S3	Рівень металургійного комплексу та матеріалознавства в Україні	4	4,5
THE.S4	Рівень підготовки науково-інженерних кадрів	4	4,5
<i>Слабкі сторони</i>			
THE.W1	Моральна та фізична зношеність основних фондів	5	4
THE.W2	Низький рівень міжнародної кооперації (залежність від імпорту приладів, систем та комплектуючих)	6	4
THE.W3	Невідповідність структурування підприємств кластера умовам вільної конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках	6	5
THE.W4	Високий рівень відносної собівартості одиниці продукції (культура та продуктивність праці, енерго- та матеріаломісткість)	5,5	4,5
<i>Можливості</i>			
THE.O1	Глобалізація та спеціалізація в наукоємному машинобудуванні	3,5	4,5
THE.O2	Експортний потенціал продукції машинобудування	2	3
THE.O3	Інноваційний розвиток машинобудівного комплексу	2	3
THE.O4	Підвищення енергоефективності технологій машинобудування	2,5	4,5
THE.O5	Система держпреференцій виробникам наукоємного машинобудування	2	5
<i>Загрози</i>			
THE.T1	Недосконалість системи довготривалого кредитування виробників та споживачів продукції машинобудування	6	3
THE.T2	Невизначені державні пріоритети по відношенню до наукоємного машинобудування	6	3
THE.T3	Невідповідність кадрового забезпечення машинобудівного комплексу з кваліфікованих робітничих професій	6,5	4
THE.T4	Рівень внутрішнього ринку продукції машинобудування	6,5	4

Джерело: [4]

Розроблення базового сценарію. Побудова базового сценарію “Консервування кризи”, на думку автора, має базуватись на результатах аналізу інерційного тренду розвитку економіки України загалом та галузі машинобудування зокрема, а також на припущенні, що економіка України на зазначених горизонтах передбачення не буде реформована і за інерцією знаходитиметься в стані низькотехнологічного, сировинного розвитку. Задля цього сценарію вважаємо за доцільне скористатись результатами “Форсайт економіки України – 2015” (табл. 2).

Аналіз інерційного тренду розвитку економіки України на часових горизонтах до 2020 та 2030 рр.

Показник \ Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
Потреба у фінансуванні (млрд дол. США)	66,4	59,8	49,1	49,2	53,2	55,0	57,0	62,0	78,0
Дохідна частина бюджету (млрд грн)	442	356	432	440	460	490	510	590	830
Дохідна частина бюджету (млрд дол. США)	53,9	23,7	26,1	26,6	28,4	29,6	30,9	35,7	50,3
Дефіцит бюджету (млрд дол. США)	-12,4	-36,1	-23,0	-22,6	-24,8	-25,4	-26,1	-31,1	-27,7

Джерело: [3]

Результати вивчення інерційного тренду розвитку економіки України засвідчують негативні тенденції змін дефіциту бюджету, а отже, очікувати на збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств за такого сценарію марно. Україна продовжуватиме стрімко втрачати свій промисловий та науково-технологічний потенціал, що, як наслідок, призведе до подальшої рецесії – спаду в економіці країни.

Для ілюстрування базового та наступних сценаріїв інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі скористаємось позначеннями SWOT-аналізу (сильних сторін – S , слабких сторін – W , можливостей – O та загроз – T) та введемо аналогічні позначення:

$\{S\} = \{S_1, \dots, S_n\}$ – множина сильних факторів економіки України;

$\{W\} = \{W_1, \dots, W_n\}$ – множина слабких факторів економіки України;

$\{O\} = \{O_1, \dots, O_n\}$ – множина можливостей розвитку економіки України;

$\{T\} = \{T_1, \dots, T_n\}$ – множина загроз для розвитку економіки України;

$\{L\} = 1 - \{L_n\}$ – множина перетворень (реформи);

$\{B\} = \{B_1, \dots, B_n\}$ – множина критичних чинників, що гальмують розвиток економіки України;

$\{D\} = \{D_1, \dots, D_n\}$ – множина драйверів майбутньої економіки України [3].

Виходячи з припущень, зроблених за результатами вивчення інерційного тренду розвитку економіки України, за цим сценарієм множина слабких факторів економіки України $\{W\} = \{W_1, \dots, W_n\}$ суттєво послабить можливості $\{O\} = \{O_1, \dots, O_n\}$, драйвери економіки $\{D\} = \{D_1, \dots, D_n\}$ не буде активізовано, гальмуючі фактори $\{B\} = \{B_1, \dots, B_n\}$ не буде мінімізовано, а попередній стан, що межує між рейтингом ССС і технічним дефолтом, практично заблокує зовнішню політичну і фінансову підтримку України. Тобто сценарій “Консервування кризи” інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі як на середньо-, так і на довгострокових часових горизонтах ілюстративно матиме такий вигляд:

$$\{L\} = 0 \rightarrow \{B\} \rightarrow \{W\} \rightarrow \{O\} \downarrow \rightarrow \{T\} \rightarrow \{D\}.$$

Наступним етапом сценарного планування за методом “конуса правдоподібності” має стати *розроблення припущень і створення правдоподібних альтернативних сценаріїв*. Першим має стати припущення, що економіка України на зазначених горизонтах передбачення не буде реформована, проте уряд країни продовжуватиме залучати зовнішні запозичення з метою упередження подальшої рецесії. Тож за сценарієм “Без реформ” Україна, як і нині, спрямовуватиме запозичення на споживання та обслуговування раніше отриманих кредитів і лише на незначне інвестування інноваційного розвитку, що, можливо, дасть змогу завершити країні перехід від третього до четвертого технологічного укладу економіки (табл. 3).

Таблиця 3

Вкладення капіталу на технічне переозброєння і модернізацію за технологічними укладами станом на кінець 2016 року

Показник	Технологічні уклади			
	3-й	4-й	5-й	6-й
Обсяг виробництва продукції, %	57,9	38	4	0,1
Фінансування наукових розробок, %	6	69,7	23	0,3
Витрати на інновації, %	30	60	8,6	0,4
Інвестиції, %	75	20	4,5	0,5
Вкладення капіталу на технічне переозброєння і модернізацію, %	83	10	6,1	0,9

Джерело: [4]

За такого сценарію інвестування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств слід визнати неперспективним, оскільки воно супроводжуватиметься лише збільшенням пропозиції низькотехнологічної продукції на ринку та відповідно зменшенням цін на неї [3].

Множина сильних факторів $\{S\} = \{S_1, \dots, S_n\}$ лише частково знизить можливість втілення множини загроз $\{T\} = \{T_1, \dots, T_n\}$, драйвери економіки $\{D\} = \{D_1, \dots, D_n\}$ не буде активізовано, гальмуючі фактори $\{B\} = \{B_1, \dots, B_n\}$ не буде мінімізовано. За цих умов країна перебуватиме у “тліючому режимі”, продовжуючи хаотичні, безсистемні дії, тимчасово імітуючи свою життєздатність і продовжуючи подальше накопичення зовнішніх і внутрішніх запозичень [4]. Тож сценарій “Без реформ” інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі ілюстративно набуватиме такого вигляду:

$$\{L\} = 0 \rightarrow \{B\} \rightarrow \{W\} \rightarrow \{O\} \rightarrow \{T\} \downarrow \rightarrow \{D\}.$$

Наступний сценарій “Нова генерація” інвестування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств має передбачати, що економіка України на зазначених горизонтах буде реформована, внаслідок чого чинники, які гальмують розвиток економіки України, матимуть суттєві зміни або будуть повністю усунені (табл. 4).

Критичні чинники, що гальмують розвиток економіки України на часових горизонтах до 2020 та 2030 рр.

Чинник \ Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
1. Частка тіньової економік, %	50	50	52	47	40	34	30	25	15
2. Масштаб корупції, % від ВВП	13,2	13,9	14,0	13,1	11,0	9,2	7,4	6,6	4,0
3. Обслуговування державного боргу, % від ВВП	7,6	4,19	8,69	7,4	6,2	4,7	3,1	2,9	3,0
4. Дохідна частина бюджету, млрд дол. США	53,9	23,7	26,1	26,6	28,4	29,6	30,9	35,7	50,3

Джерело: [3]

На думку експертів, без усунення зазначених у табл. 4 проблем про підйом економіки країни та її інноваційний розвиток говорити не варто. Зниження негативного впливу перешкод, що гальмують розвиток економіки України на часових горизонтах до 2020 та 2030 рр., передусім дасть можливість істотно знизити видаткову частину бюджету України, а отже, є припущення щодо збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності коштами бюджету до рівня 1,1 % ВВП.

За такого сценарію множина сильних факторів $\{S\} = \{S_1, \dots, S_n\}$ знизить можливість втілення множини загроз $\{T\} = \{T_1, \dots, T_n\}$, драйвери економіки $\{D\} = \{D_1, \dots, D_n\}$ не буде активізовано, гальмуючі фактори $\{B\} = \{B_1, \dots, B_n\}$ буде мінімізовано. За цих умов країна матиме можливість поступово нарощувати обсяги інвестиційного забезпечення, а отже, і можливість прискорити інноваційний розвиток економіки [4]. Тож сценарій “Нова генерація” інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі ілюстративно має бути поданий таким чином:

$$\{L^*\} \uparrow \rightarrow \{S\} \rightarrow \{B\} \downarrow \rightarrow \{W\} \rightarrow \{O\} \uparrow \rightarrow \{D\}.$$

Припущенням за сценарієм “Структурні зміни” інвестування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств має передбачатись, що економіка України на зазначених горизонтах буде реформована і діаграми передбачення її структурних змін на середньостроковому (до 2020 року) та довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах матимуть зображення, подані на рис. 6, за яких очікувані сумарні внески кластерів до бюджету протягом середньо- та довгострокових горизонтів складуть у 2020 році 34,3 млрд дол. США, а у 2030 – 70,3 млрд дол. США [4].

Припущення щодо збільшення сумарних доходів бюджету дає підстави прогнозування збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності коштами бюджету до рівня 1,3–1,5 % ВВП. Отже, за такого сценарію множи-

на сильних факторів $\{S\} = \{S_1, \dots, S_n\}$ підсилить можливості $\{O\} = \{O_1, \dots, O_n\}$, одночасно буде включено (активізовано) драйвери економіки $\{D\} = \{D_1, \dots, D_n\}$ і мінімізовано дію гальмуючих факторів $\{B\} = \{B_1, \dots, B_n\}$, які стримують розвиток економіки і підприємств машинобудівної галузі зокрема [4], тобто сценарій “Структурні зміни” ілюстративно набуватиме такого вигляду:

$$\{L^*\} \uparrow \rightarrow \{S\} \uparrow \rightarrow \{B\} \downarrow \rightarrow \{W\} \rightarrow \{O\} \uparrow \rightarrow \{D\} \uparrow.$$

Сценарій “Оптимістичний” інвестування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств має передбачати, що економіка України на зазначених горизонтах буде реформована, й інвестиційне середовище суттєво покращиться внаслідок зміни позицій України за такими міжнародними показниками економічного розвитку країни, як: індекс інвестиційної привабливості, індекс легкості ведення бізнесу, індекс права власності та ін.

Наразі влада почала здійснювати певні кроки у просуванні нашої держави у міжнародних рейтингах, проте, на жаль, протягом останніх років діяльність у цьому напрямі була не надто активною, що підтверджують міжнародні рейтинги та припущення їх змін на часових горизонтах до 2020 та 2030 рр. (табл. 5).

Згідно з оновленим Індексом економічної свободи Україна не ввійшла навіть до першої сотні країн, зайнявши 166-те місце серед країн світу і

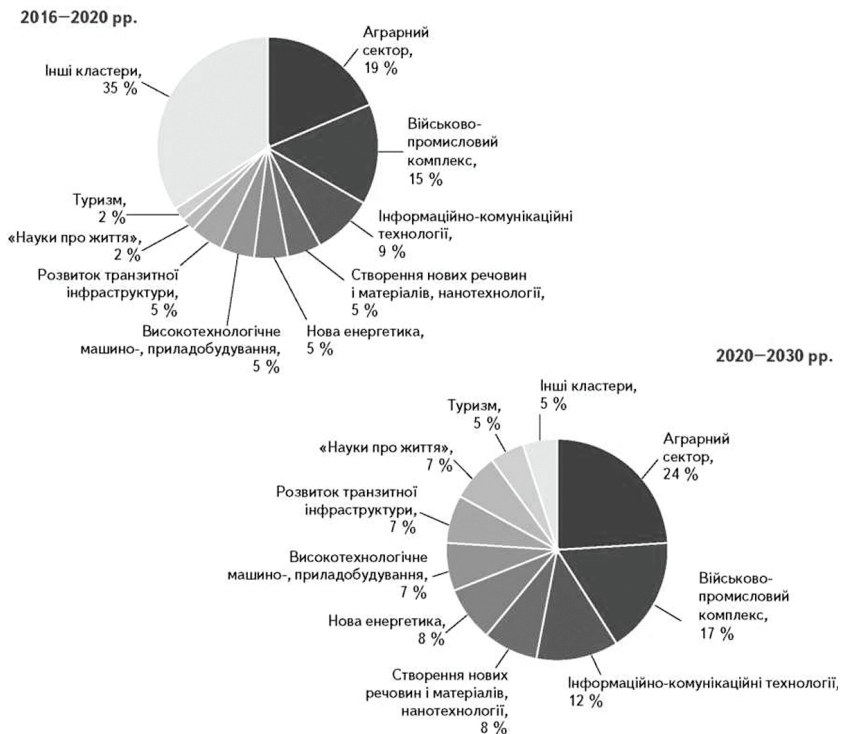


Рис. 6. Діаграми передбачення структури майбутньої економіки України ($D_1 - D_{10}$)
Джерело: [4]

Припущення зміни позицій України у світових рейтингах на часових горизонтах до 2020 та 2030 рр.

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
За індексом інвестиційної привабливості	99	109	89	130	115	94	73	50	35
За індексом економічної свободи	161	155	162	162	166	160	155	147	138
За індексом легкості започаткування бізнесу	112	96	83	80	80	72	67	60	55
За індексом захисту права власності	86	85	88	90	115	98	93	88	75
За індексом недієздатності держави	117	113	84	85	90	103	112	118	123
За індексом відкритості бюджетів	19	35	46	51	54	57	45	30	20

Джерело: [8]

44-те – серед країн Європи. Основними детермінантами низького рівня свободи інвестицій експерти World Justice Project вважають складність і суперечливість українського законодавства, що регулює інвестиційну діяльність, державні витрати і корупцію. За останні три роки державні витрати становили близько 48 % від ВВП, дефіцит бюджету – в середньому 5 %, а державний борг перевищував 70 %.

Припущення щодо покращення рейтингових позицій України супроводжуються припущеннями покращення інвестиційного середовища та підвищення рівня інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, тобто за такого сценарію множина сильних факторів $\{S\} = \{S_1, \dots, S_n\}$ підсилить можливості $\{O\} = \{O_1, \dots, O_n\}$, одночасно буде включено (активізовано) драйвери економіки $\{D\} = \{D_1, \dots, D_n\}$ і мінімізовано дію гальмуючих факторів $\{B\} = \{B_1, \dots, B_n\}$ та множини слабких факторів економіки $\{W\} = \{W_1, \dots, W_n\}$ [4]. Тож “Оптимістичний” сценарій інвестування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств набуватиме вигляду:

$$\{L\} \uparrow \rightarrow \{S\} \uparrow \rightarrow \{B\} \downarrow \rightarrow \{W\} \downarrow \rightarrow \{O\} \uparrow \rightarrow \{D\} \uparrow.$$

Застосовуючи “метод гілки”, здійснено коригування сценаріїв розвитку майбутньої економіки України, розроблених у дослідженні Форсайт–2016, та інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівних підприємств на довгостроковий період (до 2030 року) (див. рис. 7).

Сценарне планування інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівних підприємств країни має стати підґрунтям розроблення промислової стратегії України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах.

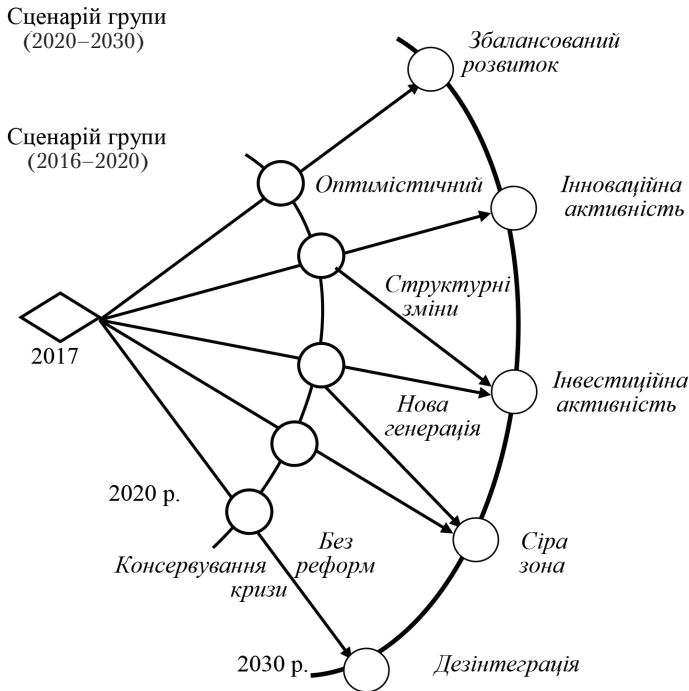


Рис. 7. Логіко-структурна схема сценаріїв інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівних підприємств України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах
Джерело: розширено за даними [4]

Прикладом успішного розроблення промислової стратегії є сучасний досвід Великої Британії, який є результатом висновків із досвіду минулого. В англомовних коментарях до промислової стратегії Великої Британії наголошується на тому, що до її розроблення підійшли по-новому, намагаючись досягти того, щоб уряд і промисловці працювали разом: це сучасна індустріальна стратегія, де уряд не залишає бізнес напризволяще, не вказує йому, як потрібно працювати, а середньо- та довгострокові цілі визначаються в партнерстві і так само виділяються кошти для цілей реалізації промислової стратегії, фінансуються проекти ключових секторів економіки та технологій, у тому числі і шляхом співфінансування з роботодавцями, що допомагає підприємствам запровадити новаторські ідеї в комерційну реалізацію. Тому промислову стратегію Великої Британії вважають одним із найважливіших інструментів збалансування економіки, що сприяє її стійкому зростанню та конкурентоспроможності в довгостроковому відношенні, чого так не вистачає сучасній Україні [1, 135].

Отже, важливою передумовою структурної перебудови економіки України в умовах євроінтеграції має стати саме інвестиційно-інноваційна політика держави, яку в українських реаліях слід визнати не самоціллю, а необхідним інструментом державного регулювання розвитку інноваційної діяльності, місією якої повинно бути кардинальне поліпшення інвестиційного забезпечення інноваційних проєктів, а отже, і бізнес-клімату в цілому.

1. Гейць В. М. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. К.: НАН України, 2015. 336 с.
2. Згуровський М. З. Сценарний аналіз як системна методологія передбачення // Системні дослідження та інформаційні технології. 2002. № 1. С. 7–38.
3. Згуровський М. З. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий (2020–2030 роки) часові горизонти. К.: НТУУ “КПІ”, 2015. 136 с.
4. Згуровський М. З. Форсайт та побудова стратегії соціально-економічного розвитку України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах. Київ: НТУУ “КПІ”, 2016. 184 с.
5. Перетяцько А. В. Аналіз інноваційної діяльності машинобудівних підприємств у період глобальної кризи [Електронний ресурс] // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. URL: www.piei.iem.nau.edu.ua/numbers/36/Peret.pdf
6. Юрчишин В. Україна від кризи – до кризи [Електронний ресурс] / В. Юрчишин // Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: http://old.razumkov.org.ua/upload/ukraine-vid_kryzy_doKryzy.pdf
7. Innovation Union Scoreboard (2015) [Електронний ресурс] // European Commission. URL: www.ec.europa.eu (дата звернення 17.08. 2017).
8. Index of Economic Freedom (2016): Country Rankings [Електронний ресурс] // The Heritage Foundation. URL: www.heritage.org/index/ranking (дата звернення 29.08.2017).

Прокопенко Ю. О. Діагностування умов і можливостей розвитку інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції. Констатовано, що характерною особливістю сучасного етапу реформування галузі машинобудування є численні протистояння ефективній реалізації інноваційних проектів машинобудівних підприємств. Доведено, що визначальним фактором інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі є достатнє інвестиційне забезпечення. Проаналізовано рівень інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств на сучасному етапі. Проведено діагностику умов і можливостей розвитку інвестиційного забезпечення інноваційних проектів машинобудівних підприємств в середньо- і довгостроковій перспективі за методологією передбачення – сценарного планування методом “конуса правдоподібності”, яка принципово відмінна від колишньої практики вирішення подібних задач спробою побудови можливих сценаріїв розвитку тих чи інших явищ у майбутньому. Запропоновано схему послідовності сценарного планування інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі за методом “конуса правдоподібності”. Проаналізовано кожен із кроків сценарного планування інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі за методом “конуса правдоподібності”. За даними “Форсайту економіки України – 2015”, а та-

кож “Форсайту та побудови стратегії соціально-економічного розвитку України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтів” розглянуто результати SWOT-аналізу розвитку економіки України на перспективу. За “методом гілки” розроблено сценарії інвестиційного забезпечення інноваційних проектів машинобудівних підприємств на середньо- і довгострокову перспективу.

Prokopenko Yu. O. Diagnostication Of Conditions And Possibilities Of Development Of Investment Providing Innovative Activities Of Machine-Building Enterprises In The Conditions Of Euro Integration. The article focuses attention on the fact that the characteristic feature of the current stage of reforming the machine-building industry is the numerous opposition to the effective implementation of innovative projects of machine-building enterprises. It is proved that the main factor of the innovative development of enterprises in the machine-building industry is sufficient investment support. The level of investment support for the innovative activity of machine-building enterprises at the present stage has been analyzed. Diagnostics of the conditions and possibilities for the development of investment support for innovative projects of machine-building enterprises in the medium and long term using the methodology of foresight (scenario planning using the “likelihood cone” method) is fundamentally different from the previous practice of solving similar problems by attempting to construct possible scenarios for the development of certain phenomena in future. A scheme is proposed for a sequence of scenario planning for investment support for the innovative development of enterprises in the machine-building industry using the “likelihood cone” method. Each of the steps of scenario planning of investment support for innovative development of enterprises of the machine-building industry using the “likelihood cone” method is analyzed in detail. According to the Foresight of the Economy of Ukraine 2015 and Forsythe and the construction of a strategy for socio-economic development of Ukraine in the medium-term (up to 2020) and long-term (until 2030) time horizons, the results of SWOT analysis are considered. investment support of innovative projects of machine-building enterprises in the medium and long term.

Прокопенко Ю. А. Диагностирование условий и возможностей развития инвестиционного обеспечения инновационной деятельности машиностроительных предприятий в условиях евроинтеграции. Констатировано, что характерной особенностью современного этапа реформирования отрасли машиностроения являются многочисленные противостояния эффективной реализации инновационных проектов машиностроительных предприятий. Доказано, что определяющим фактором инновационного развития пред-

приятый машиностроительной отрасли является достаточно инвестиционное обеспечение. Проведен анализ уровней инвестиционного обеспечения инновационной деятельности машиностроительных предприятий на современном этапе. Проведена диагностика условий и возможностей развития инвестиционного обеспечения инновационных проектов машиностроительных предприятий в средне- и долгосрочной перспективе по методологии предвидения – сценарного планирования методом “конуса правдоподобия”, которая принципиально отличается от прежней практики решения подобных задач попыткой построения возможных сценариев развития тех или иных явлений в будущем. Предложена схема последовательности сценарного планирования инвестиционного обеспечения инновационного развития предприятий машиностроительной отрасли по методу “конуса правдоподобия”. Проведен детальный анализ каждого из шагов сценарного планирования инвестиционного обеспечения инновационного развития предприятий машиностроительной отрасли по методу “конуса правдоподобия”. По данным “Форсайта экономики Украины – 2015”, а также “Форсайта и построения стратегии социально-экономического развития Украины на среднесрочном (до 2020 года) и долгосрочном (до 2030 года) временных горизонтах” рассмотрены результаты SWOT-анализа развития экономики Украины на перспективу. По “методу ветви” разработаны сценарии инвестиционного обеспечения инновационных проектов машиностроительных предприятий на средне- и долгосрочную перспективу.

Надійшла 17 жовтня 2017 р.